

A rendőr noir nyomában – Kondor Vilmos ábrázolásai¹

NAGY Ivett²

Kondor Vilmos regénye, a Budapest noir hiteles képet fest az 1930-as évek budapesti társadalmáról, a bűnözésről, a rendőrség működéséről, a sajtó, az újságírók és a rendőrség kapcsolatáról, ami teljesen - s úgy tűnik jobban - működött, mint napjainkban. Kitérek azokra a művekre, amelyek hitelességükkel is inspirálták Kondort. Plasztikusan jelenik meg a korabeli sajtó-rendőrség kapcsolat, amelyről elmondható, hogy nem volt ellenséges.

Kulcsszavak: Kondor Vilmos, rendőrség, sajtó, Budapest noir, zszurnaliszta, bűnügyi tudósítás, krimi regény

Kondor Vilmosról mint krimiíróról nem sokat hallottam korábban, pedig nagy fanatikusa vagyok a krimiirodalomnak, valami miatt mégis elkerülte a figyelmemet. Aztán megkaptam ajándékba a *Budapest noir* című könyvet. Faltam az oldalakat, már rögtön arra voltam kíváncsi, hogy miről szólhat a második kötet. Lenyűgözött a könyvben a leíró rész, ami az 1930-as, majd a '40-es és a későbbi évek Budapestjét mutatja be. Hogy lehet ennyire valóságosan ábrázolni mindent? Egyre több kérdés fogalmazódott meg bennem a történet kapcsán is, így arra jutottam, hogy utánajárok mindannak, amit Kondor leír. A rendőrséghez kötődő történetekben, az akkori rendőrség szerepe felkeltette az érdeklődésemet. Korábban már foglalkoztam napjaink rendőrségének társadalomhoz fűződő viszonyával, médiakapcsolatával, ezért még inkább érdekelt, hogyan működött ez korábban.

A bűnügyi regényről általánosságban

A krimik szépsége és érdekessége számomra a logikában, gondolkodásban és racionalitásban rejlik, amiket megkíván ez a műfaj. A bűnügyi regény – mint ahogy a populáris irodalom általában – Magyarországon is nagyon népszerű, és már a rendszerváltás előtt is az volt. „A krimi talán a legszélesebb körben elemzett és szemlézett zsánerműfaj Magyarországon: kiváló elméleti és történeti szövegeket írt róla Bényei Tamás, Kálai Sándor, Miklós Ágnes Kata és Varga Bálint, remek esszéket és kritikákat Babicz-

¹ A Nemzeti Közszerzői Jogi Központ Doktorandusz Önkormányzatának A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat részeként 2017. november 22-én megrendezett, *A Haza Szolgálatában* című doktoranduszkonferenciáján elhangzott előadás szerkesztett változata.

² NAGY Ivett harmadéves, nappali tagozatos hallgató, NKE Rendészettudományi Kar, gazdaságvédelmi nyomozó szakirány

Ivett NAGY 3rd year full time university student, NUPS Faculty of Law Enforcement, Economic Investigator
orcid.org/0000-0001-7195-7000, ivett364@gmail.com

ky Tibor, Bán Zoltán András, Bánki Éva, Bárány Tibor és Szilágyi Zsófia.”³ Nemcsak az olvasók körében vált népszerű műfajjá, hanem az irodalomtörténészek körében is, mint arra Kisantal Tamás nemcsak rámutatott, de igyekezett ennek okait is feltárni.⁴ Most nincs mód bemutatni a különbséget bűn(ügyi) regény és krimi között – hogy csak a legegyszerűbb tipologizálást válasszam –, de leegyszerűsítve azt mondhatom, hogy az előbbi a színvonalasabb, ami azt jelenti, hogy az előbbinek többrétegű, társadalmi-politikai-közéleti-erkölcsi mondanivalója van és tanulságokat vonhatunk le belőle.⁵

Magyarországon Kondor Vilmos előtt egy tudományos művet kell megemlíteni, amely áttörést hozott az addig „lenézett” műfaj megítélésében. Ez a debreceni egyetem tanárának, Bényei Tamásnak a könyve, amelynek jelentősége nemcsak tudományos mivoltában állt, hanem abban is, hogy egy komoly, elismert irodalomtörténész hirtelen egy korábban el nem ismert és komolyan nem vett műfajjal kezd foglalkozni.⁶ A populáris kultúra „reflektált elemzésének” (bűnregény, krimi, sci-fi stb.) színtere 1999, azaz megjelenése óta a *Prae* folyóirat, ezen a körön belül pedig H. Nagy Péter írásai.⁷

Egy nemzetközi hírű író

Akik már elolvasták Kondor egy-egy művét, tudják, hogy krimisorozatainak érdekessége nemcsak abban rejlik, hogy bűnügyeket próbál felderíteni, hanem hogy részletekbe menően ábrázolja az 1930-as, '40-es, '50-es évek társadalmi viszonyait, a rendőrség és a sajtó munkáját, mindezt a főváros határain belül. Kondor Vilmosról nem tudjuk, hogy kicsoda valójában, személyazonosságát a mai napig titkolja, de ennek az értékelés szempontjából nincs jelentősége. (Interjúiban ő is ezen a véleményen van.) Egy biztos, napjainkban már nemzetközi hírű íróról beszélünk. A leghíresebb első kötet, a *Budapest noir* egy sorozat része, a *Bűnös Budapest-ciklus* kötete. A regények nemzetközi hírűvé váltak, Lengyelországban, Németországban, Olaszországban, Hollandiában, Franciaországban és már az Egyesült Államokban is olvashatják a krimi regények szerelmesei. A sorozat a *Budapest noir*val kezdődik (2008), majd követi a *Bűnös Budapest* (2009), *A budapesti kém* (2010), *Budapest romokban* (2011), *Budapest novemberben* (2012) és végül az első kötetben megjelenő események előzményeit, a főszereplő Gordon Zsigmond előéletét bemutató, *Szélhámos Budapest* (2016).

A *Bűnös Budapest-cikluson* kívül Kondor más, ugyancsak történelmi háttérű bűnregényeire (*A koronaőr második tévedése*, *A másik szárnysegéd* stb.) is érvényes K. Horváth Zsolt megállapítása, amely szerint a Mosonyi utcai „Rendőrség-történelmi

³ Szántai (2017)

⁴ Kisantal (2008) 1007–1011.

⁵ Erről írt kitűnő esszét Bán Zoltán András *A pislákoló villanykörte. Futamok a magyar krimiről* címmel a Kalligram folyóiratba (2015. március).

⁶ Bényei (2000)

⁷ Scheibner (2009)

Múzeum állandó kiállításán is azzal az érdekes tapasztalattal szembesülhet a látogató, hogy a bűn és a bűntény nemegyszer a bulváron keresztül jeleníthető meg leginkább”.⁸

A krimi mint műfaj

A krimi vagy bűnügyi regény mint műfaj sokszor nehezen határolható el más műfajoktól, ez jellemző Kondor regényeire is, történelem és a szépirodalom műfaji vonásait egyaránt megfigyelhetjük. A krimi szó meghatározását amerikai és angol definíciókból határozhatjuk meg: „A krimi tehát egy olyan írás (regény vagy novella), amelyben a főhős logikus nyomozás során kideríti, ki követte el az írás cselekményeül szolgáló bűntettet. A legtöbb krimi ezenfelül még egy nagyon fontos követelménynek is eleget tesz: a főhős – rendszerint – sikeres nyomozása által visszabilen az erkölcsi rend azoknak az életében, akikre a bűncselekmény elkövetése hatással volt.”⁹ A korabeli kriminalisztika megértése is egy összetett és alapos kutatást igényel, de ugyanez jellemző a krimire mint regényre, amelyhez nem elég ismerni az akkori Budapest bűnügyeit, de még a detektívek feladatával, az akkori nyomozási módszerekkel is tisztában kell lenni. Kondor nagyon sok olyan szakirodalmat használ kötetei megírásához, amelyek a krimiről szólnak. Nem véletlen, hogy Bánki Éva: *A bűn nyelvét megtanulni* című könyvében külön fejezetet szán Kondor *Budapest noir*jának – szerinte az teszi érdekessé a krimijeit, hogy szakít a jelenben zajló, hagyományos bűncselekmény-nyomozás-leleplezés folyamatával és a történetét a múltba helyezi, és ezzel egy „féltörténelmi krimit” alkot.¹⁰

Azt előljáróban leszögezhetjük, hogy Kondor 1. nem a krimit (populáris műfaj), hanem a bűn(ügyi) regényt újította meg; 2. amíg nem lépett színre, 2008-ban érvényes volt a megállapítás, ami azóta nem: „Már régóta foglalkoztat az a kérdés, vajon miért nincs magyar krimi? Miért csak nagy ritkán született egy-egy olyan regény, amely csupán némi jóindulattal nevezhető e műfajba tartozónak. [...] A századelőtől a második világháborúig tartó időszakban szinte nem is volt olyan műfaj, amelyben ne születtek volna kiváló magyar alkotások. Akkor miért pont a krimi maradt ki ebből a fantasztikus termésből? Miért van az, hogy magándetektívek főszereplésével egyetlen említésre méltó alkotás sem jött létre? [...] Hol vannak a magyar bűnregények?”¹¹

A két világháború közötti újságírók (zsurnaliszták) és a rendőrség kapcsolata

A *Budapest noirt* olvasva, kiszakadva a regény sodrásából, gondolkodunk el azon, hogy milyen volt az emberek szemében az akkori rendőr vagy rendőrség. A két világháború között vagyunk, a Horthy-korszakban, amikor a '30-as években bűn bűnt követett Budapesten.

⁸ K. Horváth (2011)

⁹ Varga (2009) 53.

¹⁰ Bánki (2014) 67–71.

¹¹ Varga (2005) 129.

Kondor így ír a könyvében erről:

„Gordon Zsigmond Az *Est* bűnügyi zsurnalisztájaként sokkal jobban ismerte a halál ezer módját, mint szerette volna. Cselédek gyufát isznak, villamos elé vetik magukat, borbélymesterek darabolják fel szeretőjüket, elvált asszonyok vágják fel ereiket borotvával, iparossegédek vetik le magukat a Ferenc József hídról, féltékeny tisztviselők szurkálják agyon feleségüket böllérekkel, üzletemberek lövik agyon riváisaikat revolverrel – a lehetőségek végtelenek, ugyanakkor nyomasztóan egyformák, hiszen a vége mindig ugyanaz.”¹²

A Magyar Királyság rendőrségében is megpróbálták a két világháború között elrejteni azt a katonai erőt, amit a trianoni békediktátum szigorúan korlátozott. A korszerű államrendőrség még kezdetlegesen működött, miközben az elvárások egyre csak nőttek velük szemben. Végül egy olyan testület jött létre, amely szakmailag felkészült volt, erkölcsileg megrendíthetetlen – ami nem jelenti azt, hogy például a korrupció ismeretlen fogalom volt – és nemzetközi viszonylatban is elismert.

Számunkra a detektívek munkája a fontos, akik a végrehajtó állományba tartoztak. Kik lehettek detektívek? Azok, akik középfokú iskolai végzettséggel rendelkeztek, valamint életkoruk maximum 40 év volt. 1885 decemberében alakult meg a detektívosztály a belügyminiszter rendeletével: „a detektívosztály a budapesti rendőrség kiegészítő részét képezi és feladata a főkapitányi hivatalt, a kerületi kapitányságokat, a bejelentési hivatalt, valamint a tolonckezelő hivatalt a közbiztonság és közrend fenntartása érdekében, a figyelő, a megelőző és felfedező tevékenység közvetlen gyakorlása által hathatós erővel támogatni”.¹³ Majd 1919. augusztus 14-én visszaállították a detektívtestületet mint a bűnügyi szolgálat különálló szervezetét.

És hogy nincs új a nap alatt, tükrözi, hogy a kábítószer-bűnözés jelenik meg Kondor második kötetében, és ez az egész történet középpontjában áll. A *Bűnös Budapestben* Nemes Sándor nyugállományú detektív-főfelügyelőnek ki kell nyomoznia, hová tűnt a lengyel katonáknak szánt kábítószer-szállítmány. Valójában is 1934-ben alakult meg a Kábítószereket Ellenőrző Központi Szerv. A fehér mérget nemcsak fogyasztották, de terjesztették is a fővárosban, ez akkoriban egy elég nagy gondot jelentett a detektíveknek, amelyhez ismételten szükség volt a zsurnalisztákkal való együttműködésre.

Az újságírók és a rendőrség kapcsolata úgy jelenik meg az első kötetben, hogy a központi bűncselekmény egy utcalány halálra verése, de a történet ott és általa válik igazán érdekessé, amikor kiderül, hogy a lány egy jómódú családból származik. És már a regény elején megtudjuk, hogy a rendőrfőnök fiókjában erről a leányról egy meztelen kép hever. A prostitúció világának ábrázolása alkalmas a korabeli társadalom minden rétegének felvillantására is. Lebilincselő az a kitartás, az a gondolkodásmód, ahogy az összes regény főhőse, Gordon Zsigmond Az *Est* bűnügyi zsurnalisztája a gyilkos/gyilkosok után nyomoz. Valaki mindig hátráltatni próbálja, és a rendőrség segítségét sem kérheti, mert sejti, hogy valami nem „stimmel” a nyomozók körében sem. Plasz-

¹² Kondor (2008) 19.

¹³ Sas (2010)

tikusan jelenik meg a korabeli sajtó-rendőrség kapcsolat, amelyről elmondható, hogy nem volt ellenséges és még azt is megkockáztatom, hogy ha mindig nem is segítettek, de támpontot nyújtottak egymásnak. „Gordon elővette jegyzetfüzetét, hogy pontosan átnézze mit is akar megtudni Gellérttől. Még hétfőn beszélt a detektívvel telefonon, és akkor kérte meg, hogy segítsen neki némi információval Rónáról. [...] Úgy érezte, kötelessége a mindig segítőkész detektív ügyében kideríteni az igazságot.”¹⁴

Valójában a rendőr-újságíró kapcsolat az 1870-es években nem indult tiszta lappal, ez köszönhető volt a korszaknak is. 1885 végén alakul meg a „nagy kartell” és a „kis kartell”, amelyeknek lényegük volt, hogy az egymással szemben álló felek (a sajtó és a rendőrség) munkáját könnyítsék az együttműködés céljából. A kartellek ülései során a rendőrök nyújtottak a bűnügyi tudósítók számára hiteles információt egy-egy bűnüggyel kapcsolatban.

A *Budapest noir*ban 1936-ban vagyunk, Gömbös Gyula halála után, amikor még a bűnügyi zsurnaliszták szerepe meghatározó volt a sajtóban; feladatuk a bűnügyek hiteles megírása volt. A viszonyuk a rendőrséggel olyannyira volt közvetlen, hogy kollégaként tekintettek egymásra. Minden zsurnalisztának megvolt a maga kapcsolata a rendőrség berkein belül, ahonnan az információt kapta, majd ez alapján hiteles cikket tudott írni. Már 1902. január 1-jén megalakult a Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa, hogy a tudósításokkal kapcsolatos összes kérdésben képviselje a rendőrségnél a sajtót. A magyar rendőrség modernizálódásával párhuzamosan a korabeli bűnügyi újságírás is fejlődésnek indult nyugat-európai mintára, miután kiderült, hogy mennyire hasznosak tudnak lenni egymásnak. Ez a magyarázata a Szindikátus felállításának is. Minden a kölcsönös bizalmon alapult, kihasználásról szó sem volt. Ennek a közös munkának az eredménye a korszak legsikeresebb lapjában mutatkozott meg, *Az Estben*.

Kondor Vilmos legfontosabb forrásai között szerepelnek a Tábori Kornél író, hírlapíró és Székely Vladimír rendőrfogalmazó nevével fémjelzett *Budapest Százéves Titkai* című könyvsorozat kötetei, *A bűnös Budapest*, *A tolvajnép titkai*, *A csaló Budapest*, *Az erkölcstelen Budapest*. Az 1900-as évek bűnügyi helyzetét mutatják be szerzőpárosként. Akkor még ők sem gondolták, hogy krimet fognak írni, szándékukban sem állt, de ők voltak azok, akik a magyar szociográfiai irodalom és az oknyomozó újságírás alapjait fektették le. Tábori Kornél álruhában járta a budapesti alvilágot, Székely Vladimír pedig a rendőri sajtóirodát vezette két évtizeden keresztül. Írt újságcikkeket a több száz bűnesetről, amivel munkája során találkozott, sokat tett a rendőrség és a sajtó képviselői munkájának összehangolásáért, végül főkapitányként vonult nyugdíjba, de ezután is igyekezett rádió-előadásokkal a rendőrség tekintélyét növelni és az emberek bizalmát erősíteni a rendőrség, rendőrök irányába. Visszaemlékezésében így ír erről: „Még sehogy sem ment át a köztudatba, hogy a rendőrség és a sajtó egymásra utalt tényezők.

¹⁴ Kondor (2008) 13.

Mintha az a felfogás uralkodott volna, hogy a sajtó kiszolgálása inkább egy kellemetlen teherterhelés.¹⁵

Úgy gondolom, hogy a Tábori Kornél és Székely Vladimir kötetekből néhány részlet megmutatja, hogy az akkori Budapest sem volt annyira békés, hogy a detektíveknek ne lett volna munkájuk. A szerencsejáték, a kábítószer, a prostitúció mind megtalálható volt Budapest rejtett kis utcáiban. Ennek alátámasztására idézek néhány gondolatot ezekből a kötetekből.

Íme Budapest a korabeli leírásban: „Budapest, e hirtelen-nőtt nagyváros a XIX. század második felében fejlődött világvárossá, többek között lakossága lélekszámának gyors növekedése által kísérve. E nyilvánvalóan üdvös fejlődés velejárója, hogy a betelepülők hozzák magukkal hagyományaikat, szokásaikat – sajnos a bűnözést illető szokásaikat is. Így azután az immorális viselkedés változatos sokfélesége jelenik meg fővárosunkban. A bűnözés ezen sokfélesége valamint számossága az, ami miatt fővárosunkat sokszor »bűnös Budapest«-ként aposztrofálják”,¹⁶ illetve: „Le kell szállnunk a külvárosok sötét pinceduiba, a zshivajos éjjeli korcsmákba, s a bűzös tolvajtanyákra; be kell járnunk az éjszaka csöndjében néptelennek látszó utcákat és meg kell vizsgálnunk a rendőrségi fogházak lakóit...”¹⁷

Kivetítve a mai korra, nagyon hasonló a helyzet, a bűnözés nem hagyott alább, csak a jellege és az elkövetések módszerei, eszközei változtak meg. A megélhetési bűnözés abban az időszakban is sok gondot okozott a rendőrség számára, nincs ez máshogy ma sem. Tapasztalatból is tudom, hogy a megélhetési bűnözés milyen nagymértékben befolyásolja a társadalom rendőrségről kialakított véleményét. Táboriék jól látták a helyzetet: „Nyers ösztön mozgatja a tolvajvilág alakjait. A külvárosi lebuja és bűzös kvártélyodók milieujéből toborozódnak ők, ahová az elhagyatottság és nyomorúság skáláin át jutottak – nagyrészt önkéntes száműzetéssel – a tisztas társadalomból. A tolvajok nagy kasztja az alsó néprétegek bűnöseiből alakul a nagyváros szemétdombján. Legtöbbjének szennyes a ruhája és a sorsa sokszor nem egyéb, mint az utcán csatangoló, kivert ebé.”¹⁸

Tábori, Kondor második kötetében szereplőként is megjelenik, ahol részletesen beszél a megírt könyveiről, ez nyújt segítséget Gordonnak is a nyomozásban. Tarján Vilmos személye szintén meghatározó a főszereplő, Gordon személyének kialakításában. Gordon Zsigmondhoz hasonlóan, *Az Est* sztárriportere volt, ezáltal vált Budapest művelődéstörténetének részévé. Nádas Sándor írásait – aki rendőrrporterként dolgozott – ugyancsak felhasználja Kondor.

Abban az időszakban, az 1945-ös éveket megelőzően, valóban jellemző volt, hogy a fővárosban az egyre növekvő bűncselekmények nyomozásához egyre több detektív kellett, de nem volt elég ember, amit a nyomozók úgy próbáltak áthidalni, hogy figyelmen kívül hagytak számukra jelentéktelennek ítélt bűntetteket. Kondor így ír erről:

¹⁵ Buzinkay (2005)

¹⁶ Tábori–Székely (2014) 8.

¹⁷ Tábori–Székely (2014) 10.

¹⁸ Tábori–Székely (2014) 8.

„Maga a bűntény konstans úgy Amerikában, mint Magyarországon. Gyilkosság, emberölés. Valaki meghal. Ki kell nyomozni, ki ölte meg. Ez minden krimi (és nemcsak krimi) sajátja. Viszont amíg Amerikában több nyomozó is lehet, Magyarországon csak nagyon kevés. Amerikában nyomoz a rendőr, nyomoz az FBI-ügynök, nyomoz a magánnyomozó, nyomoz a magánnyomozó-iroda, nyomoz az amatőr, nyomoz az újságíró, nyomoz a gyerek és nyomoz az aggastyán. Magyarországon ezzel szemben (és még egyszer alá húzom, hogy az 1945-ig terjedő időszakról beszélek) ki nyomozhatott? A rendőr. Vagy a magánnyomozó. Bármennyire is szeretném, nagyon nehezen tudok elképzelni egy Poirot- vagy éppen Nero Wolfe-féle nyomozót magyar közegben. A magyar néplélek sajátja az autoritás szidalmazása – és egyben tisztelete is. Abban a korban hiteltelen lett volna egy magándetektív Pesten, aki mondjuk egy gyilkossági ügyben nyomoz.”¹⁹

Nem vonhatunk teljes párhuzamot a múlt rendőrsége és a mai között, ahogy az újságírók esetében sem. Ma inkább ellentét figyelhető meg közöttük. Napjainkban a sajtó feladata lenne a valóságot úgy megírni, hogy semmilyen ferdtést ne közöljön; nem igaz már az a mondás sem, hogy a média „ablak a valóságra”. Nem a tényeket tekintik meghatározónak, hanem hogy napjaink közönsége preferál leginkább. A média – különösen a bulvár – egyszerűsít, és amit közvetít, az lesz az emberek szemében a való világ. Szociológiai szempontból is meghatározó ez a probléma. A rendőrség, a sajtó és a társadalom háromszöge, viszonya, kapcsolata mindig egy „érzékeny” problémakör lesz, mivel a politika mind a három szereplőnél megjelenik, mint mozgatórugó. A társadalom kizárólag a sajtó és a média közvetítésein keresztül kaphat képet a rendőrök munkájáról, kivéve a személyes tapasztalatokat. Ezért tartom fontosnak e témák kutatását. A média-rendőrség viszonyt nagyban befolyásolja a technika folyamatos fejlődése. Egy szakszerűtlen rendőri intézkedés percek alatt a világhálón van, kezdve azzal, hogy a mobiltelefon mindenki zsebében ott lapul, amellyel tökéletes videofelvételt is lehet készíteni.

A Budapest noir a mozivásznon

A *Budapest noir* ihletet adott a filmművészetnek is, és 2017. november 2-án mozivásznon láthattuk az addig számunkra csak képzelet világában élő szereplőket. Ezzel kapcsolatban készült egy interjú Kondorral, amelyben arról kérdezik, hogy hogyan vélekedik a filmről, megnézte-e már, mit szól a színészekhez. Kiderül a válaszokból, hogy az író egy igencsak makacs, zárkózott személyiség. Ezt bizonyítják az interjú során adott válaszai is. Kondor, a saját írói világában megalkotott és elképzelt személyek külsejét, valamint jellemét, nem engedi befolyásolni a mozivásznon megjelenített karakterek által. Példaként hozza fel az interjú során a könyv borítóján szereplő kalapos férfit, akinek az arca ugyan nem látszik, de ő mégis tudja, hogy milyen valójában Gordon Zsigmond.²⁰

¹⁹ Bárány-Vári (2009)

²⁰ Gyárfás (2017)

Általános értelemben Carlo Ginzburg klasszikus megállapítása (tanulmánya) interpretálható Kondor más műveire is, nemcsak a *Budapest-ciklusra*. Egy nyomozás emberi tényezői intellektuális értelemben elválaszthatatlanok attól a szellemi környezettől, amely látens módon meghatározza szakmai, tudományos gondolkodásunkat. Gordon Zsigmond alkalmazza a Freud és Morelli nevéhez köthető módszert, amely az apró részletekre összpontosító következtetések és értelemképzés mellett tör lán-dzsát. Funkcionalista módon használja az elvétett, spontán jelekből történő okfejtést, amely racionális értelmezések sorozata révén halad előre.²¹

Kondornak sikerült úgy megragadni a bűnügyi tudósításokon és a rendőrség közös munkáján keresztül az akkori korszakot, hogy egy magával ragadó krimisorozatot írt meg. Ha nem lett volna ilyen jó a rendőrök és a zsurnaliszták együttműködése, akkor ezeket a könyveket valószínűleg most nem olvashatnánk.

IRODALOMJEGYZÉK

- Bán Zoltán András (2015): A pislakoló villanykörte. Futamok a magyar krimiről. *Kalligram*, XXIV. évf. március.
- Bánki Éva (2014): *A bűn nyelvét megtanulni (Tanulmányok a kemény krimiről)*. Budapest, Napkút Kiadó.
- Bárány Tibor – Vári György (2009): *Budapest noir*. Forrás: www.muut.hu/korabbilapszamok/016/kondor.html (2017. 10. 09.)
- Bényei Tamás (2000): *Rejtélyes rend: a krimi, a metafizika és a posztmodern*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Buzinkay Géza (2005): *A bűnügyi hír, a riporter és a rendőr*. Forrás: epa.oszk.hu/00000/00003/00034/buzinkay.html (2017. 11. 10.)
- Carlo Ginzburg (2010): *Nyomok, bizonyítékok, mikrotörténelem*. Budapest, Kijarat Kiadó.
- Gyárfás Dorka (2017): „Számomra ez egy érzelmi szellemvasút volt” – *Exkluzív interjú Kondor Vilmossal a Budapest noir filmváltozatáról*. Forrás: wmn.hu/kult/47819-szalomra-ez-egy-erzelmi-szellemvasut-volt-exkluziv-interju-kondor-vilmossal-a-budapest-noir-filmvaltozatarol (2017. 10. 11.)
- K. Horváth Zsolt (2011): A barbárokra várva. A bűntény ábrázolásának teleológiája a Kántor című szocialista krimiben. *Korunk*, 22. évf. 3. sz. 90–104. Forrás: epa.oszk.hu/00400/00458/00566/pdf/EPA00458_korunk_2011-03_090-104.pdf (2017. 11. 20.)
- Kisantal Tamás (2008): Nyomozás a krimi után. *Jelenkor*, 51. évf. 9. sz. 1007–1011.
- Kondor Vilmos (2008): *Budapest noir*. Budapest, Agave Kiadó.
- Sas Ferenc (2010): *A Budapesti Rendőrség a 30-as években*. Forrás: bpdetektiv.obsidianportal.com/wikis/a-budapesti-rendorseg-a-30-as-evekben (2017. 11. 27.)
- Scheibner Tamás (2009): Átjárások. „Fiatál” értekező próza a kétezres években. *Alföld*, 60. évf. 12. sz. Forrás: www.epa.oszk.hu/00000/00002/00136/schn.htm (2017. 11. 11.)
- Szántai Márk (2017): *Bolyongás a krimiírodalomban*. Forrás: www.revizoronline.com/hu/cikk/6588/benyovszky-krisztian-a-morgue-utcatol-a-baker-streetig-es-tovabb/ (2017. 11. 28.)
- Tábori Kornél – Székely Vladimír (2014): *A bűnös Budapest*. Budapest, Tudáspolc Kiadó.
- Varga Bálint (2005): A magyar krimi hiányáról. *Café Babel*, 49-50. sz. 129–142. Forrás: www.cafebabel.hu/szamok/sors/varga (2017. 11. 28.)
- Varga Bálint (2009): *Nyomozás az első magyar krimi után, Lepipálva (Tanulmányok a krimiről)*. Duna-szerdahely, Liliium Aurum.

²¹ Ginzburg (2010) 13–53.

ABSTRACT

In the Train of the Police "Noir" – Vilmos Kondor Representations

NAGY Ivett

Vilmos Kondor's novel, Budapest Noir gives an authentic picture of the society in Budapest in the 1930s; crime, the operation of the police, the press, the relationship between journalists and the police worked together in perfect harmony, so much so, that we can say that this cooperation worked even better than today. I am going to touch upon the works that inspired Kondor by their authenticity. The contemporary press-police relations – about which we can state that they were not hostile – appear plastically.

Keywords: *Vilmos Kondor, police, press, Budapest Noir, journalist, criminal report, crime novel*